XVIII. 3. 360

po r. 1777

OSNOWA SPRAWY

U. JANA BAKAŁOWICZA Majora w Woyſku Koronnym Dzierżawy Głuſka Poſſeſſora, z W. KONSTANCYĄ HILZENOWĄ Woiewodziną Mińſką, iako Dzierżawy Kazuń także Poſſeſſorką, oraz U. MŁOCKIM Staroſtą Zakroczymſkim.

NIE ieſt rzeczą tayną, że U. Bakałowicz w owym właſnie krytycznym czaſie wſzedł w poſſeſſyą Dzierżawy Głuſka, Małeywſi y Grochol w Ziemi Sochaczewſkiey leżących za Przywileiem Nayiaś: KROLA Imci, kiedy W. Hilzenowa Wojewodzina Mińſka, iuż iednoſtronną Wyrobiła była na Seymie w Roku 1774. Kommiſſyą, oczym ſancitum oznaczaiące też Kommiſſyą y Konſens ad cedendum U. Czapſkiemu Generałowi in perſonam U. Bakałowicza dany, nauczaią. Poſſeſſya zatym U. Bakałowicza zaczeła ſię razem z pozwami z Strony W. Wojewodziny na wyrobioną przez nią Kommiſſyą wydanemi niby o rozgraniczenie Dzierżawy Kazuń od Dzierżawy Głuſkiey, w ſamey rzeczy o odięcie całkiem wſi Grochol w Ziemi Sochaczewſkiey leżących od naydawnieyſzych czaſow do Dzierżawy Głuſkiey należących; co ſię niżey iaſno dowiedzie.

Dopilnował w początkowym zaczęciu tey Kommiſſyi U. Bakałowicz oſobiście, y piſał komparycyą, lecz gdy graniczenie z inſzą ſcianą Kommiſſya rozpoczeła, a tym czaſem U. Bakałowicz wezwany zoſtał do publiczney od N. Krola Imci y Rzepltey iako Indzinier uſługi, przeto tylko umocowanego do Sprawy zoſtawił Plenipotenta, ktory iako z aktu Kommiſſyinego widzić ſię daie, Duktu przez W. Woiewodzine prowadzonego attentował, przeciwko niemu, iako przeciwko oczywiſtości y dokumentom formowanemu zanoſił Manifeſta, oraz Dukt z ſtrony U. Bakałowicza zacząwſzy od trzech narożnikow między Czeczotkami, Kazuniem y Grocholami Sochaczewſkiemi, actualiter będących, proſtą linią ku przewozowi obok Grochol Zakroczymſkich do przewozu zdawna Grocholſkiego Sochaczewſkiego czyli Radziejowſkich expedyował.

A ſkończywſzy takowy Dukt podał in ſcripto do aktu Kommiſſyinego Manifeſt żądaiąc tak limity in ordine produkcyi reſzty dokumentow, ktore przy U. Bakałowiczu znaydowały ſię, iako też iż do ſkończenia tey Kommiſſyi y zaprzyſiężenia tak maiących bydź produkowanych dokumentow, iako na nieuięcie świadkow oſobiſtość U. Bakałowicza potrzebna była, a ten publicznym zatrudniony intereſſem ſtawac nie mogł.

Ten Manifeſt lubo był actualiter na Piśmie do piora przy kończącym ſię Dukcie oddany, y ſłowa pierwſze onego w akt zapiſane, przecieſz niewiedzieć dla iakowey przyczyny wciągniony w tenże akt nie zoſtał, y owſzem po mimo wykonania przyſięgi na rzetelne komportowanie dokumentow, y mimo nakazanego na nie uięcie świadkow zaprzyſiężenia, inkwizycyi wyprowadzenie, ſiakazano, y

A

https://rcin.org.pl

tasz Kommissya dzieło swoie in contumaciam po odstąpieniu od komparycyi Plenipotenta Ur. Bakałowicza kontynuować aż do zakończenia usiłowała.

Lecz litościwe nad sprawiedliwym U. Bakałowicza interessem Niebo, spuściło w tym razie śniegi znaczne, ktore pola okrywszy, limite Kommissyi do dnia 21. Miesiąca Sierpnia 1775. sporządziły; legatur akt Kommissyiny anni 1774.

Ur. Bakałowicz powrociwszy z usługi publiczney, przeglądaiąc oczywisty w Kommissyi unilateralney sprawy swoiey upadek, zaniosł zażalenia swoie do Nayiaś: Krola Imci y Prześ: Rady, prosząc o przydanie z swey strony Kommissarzy, iakoż na takowe sprawiedliwe zażalenia zyskał rezolucyą wyznaczenie Kommissarzy z strony iego nakazuiącą. Wyznaczeni zatym zostali UU. Kommissarze do samey tylko kategoryi U. Bakałowicza, z ktorych na termin z limity przypadaiącey to iest: na dzień 21. Sierpnia 1775. czterech U. Bakałowicz sprowadził, zaś z strony W. Wojewodziny na tenże termin tylko ieden z UU. Kommissarzow ziechał.

A lubo W. Wojewodzinie należało ieszcze powyżey granicę prowadzić, nie dotykaiąc sciany U. Bakałowicza, to iest: od mieysca tego na ktorym ostatnie kopce w Roku 1774. wysypane zostały, Kommissarzy zaś z swey strony do dokończenia dzieła tego nie miała, ani Sama nawet ziechała, przeto choć nie prawnie limite te od dnia iednego do drugiego y tak daley przez dni cztery UU. Kommissarze z strony U. Bakałowicza dogadzaiąc interessowi W. Wojewodziny czynili, a nie mogąc się Kommissarzy W. Wojewodziny doczekać, juryzdykcyą na grunt kontrowersyiny w scianie U. Bakałowicza dnia 23. Sierpnia 1775. przenieśli; Legatur §. adveniente vero die.

Na zaiutrz zaś, to iest: dnia 24. Sierpnia ziechali UU. Kommissarze z strony W. Wojewodziny y złączywszy się z Kommissarzami U. Bakałowicza zamiast sądzenia sprawy kontrowersyą między sobą uczynili, zadaiąc illegalitatem Kommissarzom z strony U. Bakałowicza sprowadzonym, y moc sądzenia onym tamuiąc.

Odpowiedziano na to z strony U. Bakałowicza ieżeli addycya Kommissarzy pro parte iego iest illegalna, tedy akt cały Kommissyi upadł, bo W. Woiewodzina na termin z limity przypadaiącey Kommissarzy z swey strony nie sprowadziła.

Gdy zaś UU. Kommissarze z strony W. Wojewodziny, nieodstępnie wrzuconą kwestyą utrzymywali, przeto ta solwowaną została limitą do dnia 2. Miesiąca Września, Roku tegoż. Legatur actus Commissorialis.

Lecz y tu notandum że Dekret ten z Limity, tylko przez iednego Kommissarza z strony W. Wojewodziny, a czterech z strony U. Bakałowicza podpisany; ieżeli więc exceptio illegalitatis Kommissarzom U. Bakałowicza uczyniona była dobra, tedy limita przez nich podpisana zła, a perconsequens Kommissya cale upadła, y poznieyszy akt bez legalnego nastąpił terminu.

Poznała to W. Woiewodzina, że Kommissya przez nie sprowadzenie na termin z limity, to iest: na dzień 21. Miesiąca Sierpnia Kommissarzy upadła, a przeto wszczętą kwestyą o illegalność Kommissarzy U. Bakałowicza zacieraiąc, aby przez nich limita sporządzona pokazała się bydz dobrą do kontynuacyi Kommissyi w innych Kategoryach, proponowała U. Bakałowiczowi ugodę, iakoż za me-

XVIII.3.360

https://rcin.org.pl

diacyą znacznych w kraiu Osob przy remonstracyi oczywistych z strony U. Bakałowicza dokumentow takowa zgoda lubo z pokrzywdzeniem U. Bakałowicza przemocy ulegaiącego nastąpiła, y linia na mappie, ktorą kopce sypane bydź miały przeciągniona została, przez tę ugodę wieś cała Grochole w ziemi Sochaczewkiey leżąca, do Dzierżawy Głuskiey należąca z gruntami y lasami przy U. Bakałowiczu, tak, iak dokumenta przeświadczały, zostać się miała.

W tym zapewnieniu zostawszy U. Bakałowicz, doniosł to z strony swey przy danym Kommissarzom, onym za podiętą fatygę podziękował. Aliści dnia trzeciego W. Woiewodzina Minska o woli swey zgodę w kontynuacyą Processu odmieniaiącey U. Bakałowicza nieobwieściwszy, sprowadza do Kazunia na termin z owey limity przez Kommissarzy U. Bakałowicza uczynioney, to iest na dzień 2. Miesiąca Września swych Kommissarzy, Sama wyieżdża, y tam za sobą U. Bakałowiczowi zieżdżać każe.

Zmartwiony tym postępkiem U. Bakałowicz, nie będąc w tak nagłym czasie sposobnym sprowadzenia Kommissarzy, uproszenia Patrona, y należytego uczynienia przygotowania, iedzie sam w nadziei, azalisz umowiona zgoda swoy skutek na gruncie odbierze, lecz tam przybywszy, widząc oczywisty na siebie uczyniony zamach, y oczywistą na samey przemocy przegraną, oddala się od zapisania komparycyi, a Kommisya unilateralna dzieło swoie rozpoczyna, kopce trzy prawdziwe przez U. Bakałowicza w zaczęciu duktu a quo okazane rozkopać każe, w Akcie swym daie zaświadczenie, że w nich ziemia nieporuszona, y żadnych granicznych znakow niema, toż samo z kopcami sciennemi czyni, daley wszystkie lasy y grunta wsi Grochol do Dzierżawy Głuskiey należące, a naostatek samą Wieś, y kępę mnieyszą W. Woiewodzinie do Kazunia przysądza; niemaiąc zaś in facultatibus więcey sobie pozwolono, iak tylko odgraniczenia Kazunia, przypuszcza aktorat U. Młockiego Starosty Zakroczymskiego przeciwko U. Bakałowiczowi instytuowany, y wdawszy w rozsądzenie onego, kępę ab antiquissimis temporibus na mocy oczywistych Dokumentow do Głuska należącą temuż U. Staroście Zakroczymskiemu przyznaie; legatur akt Kommissyi.

W tak nieszczęśliwym razie nie mogł więcey mieć obrony U. Bakałowicz iak tylko publiczne do akt o tę uciążliwość y krzywdę pozanosić zażalenia. Legantur Manifesta.

A gdy na Seymie 1776. Roku, bez liczby podobnych zażaleń przeciwko uciążliwym Kommissiom okazano, Nayiaśnieysza Seymuiąca Rzeczpospolita, chcąc wymiar sprawiedliwości każdemu uczynić, y krzywdy z przemocy poczynione nadgrodzić, rozwolniła moc przerzeczonych Kommissyi, ktore podług opisu Prawa niewzruszone być miały, y czynić przeciwko nim w przyzwoitych Sądach dozwoliła, na tym fundamencie U. Bakałowicz wydał mandaty do Sądow J. K. Mci Assessorskich tak W. Woiewodzinie Minskiey, iako też U. Staroście Zakroczymskiemu y innym.

Z ktorych mandatow sądziła się sprawa w Roku przeszłym w Sądzie Królewskim Assessorskim, gdzie po kontrowersyach stanoł Dekret na weryfikacyą Dzieła Kommissarskiego, y opisanie niżey wyrażonych okoliczności, na ktorych dowody U. Bakałowicza gruntowały się, Kommissyą wyznaczaiący w punktach następuiących.

https://rcin.org.pl

1mo. Po komportacyi Dokumentow grunta y łąki Markoſzczyzna zwane,, Markowi Przewoźnikowi przez Boleſława Xiążęcia Mazowieckiego w Roku 1475. nadane w gorze ieziora leżące, a do moſtu rozciągaiące ſię, zważyć.

2do. O ieziorze Rzeczyca zwanym inweſtygacyą uczynić.

3tio. O przewozach gdzie y wiele ich przedtym było, wiadomość powziąść.

4to. O Wſi Grocholach ieżeli iedna lub dwie były, y gdzie ich ſitus znaydował ſię, informować ſię.

5to. Pozycyą mieyſca zrewidować, kopce ieżeli w Scianach przez Strony okazane będą, otworzyć, znaki iakie ſię w nich znaydować będą, tudzież położenie kęp na Wiśle opiſać, o dawnym meacie Wiſły wiadomość powziąć,

6to. Inkwizycye wyprowadzić, delineacyą mappy ſporządzić, y one z pozycyą mieyſc zweryfikować, y to wſzyſtko w akcie ſwoim Kommiſsarſkim opiſać, y do Sądu ſwego odeſłać, zlecono. Legatur Dekret.

Stało ſię zadoſyć takowemu Dekretowi, Kommiſsya ta w Roku przeſzłym za poprzedzonemi innoteſcencyami ſporządzona, po ktorey odprawioney, iako w Dekrecie Sądow Królewſkich remiſsa z zachowaniem terminu gotowego ieſt oſtrzeżona, tak też Sąd Kommiſsarſki one uczynił. Z takowego więc zachowania y remiſsy termin ſprawy teraznieyſzey, na ktorym U. Bakałowicz ſtawaiąc naſtępuiącą podaie konkluzyę.

CONCLUSIO

Supplicat Generoſus Bakałowicz Major in exercitu Regni Actum Commiſſorialem anni 1775. quo mediante villa Grochole ad tenutam Głuscenſem vigore antiquiſſimorum documentorum ſpectans in terra Sochaczevien: jacen: eidem G. Bakałowicz cum agris, pratis, borris, ac cespite in fluvio Viſtula reperibili nulliter adempta extitit, caſſari, eandem Villam Grochole cum agris, campis, Borris ac ceſpite, nec non cum libero per Viſtulam trajectu tenutæ Głuſcen: juxta ductum ejusdem G. Bokałowicz tanquam a termino a quo, videlicet concurrentia trinarum acialitatum, locoque ubi veri ſcopuli exiſtunt, & per ultimariam Commiſſionem pro talibus adinventi, cæptum, & per quem videlicet in extremitate lacus Rzeczyca penes fundos ad Grochole Zakroczymense ſive Kazunense ſpectantes continuatum, tandem in termino ad quem alias in vicinitate trajectus Kazunen: ſive Zakroczymen: Xięży vocitati finitum, & tam in termino a quo & per quem, quam etiam ad quem documentis ſuffultum, reintegrari, calculum de proventibus nulliter perceptis, tum exciſis borris præſtandum injungi, eosdemque proventus pro re G. Bakałowicz reſtitui mandari, ac ad bonificationem damnorum quorumvis & litis expenſarum obligari.

Przyczyny na ktorych wyżey położona gruntuie ſię konkluzya ſą zafundowane częścią na aktualnym znaydowaniu ſię kopcow idque narożnikow troiſtych z Ziemią Sochaczewſką, Warſzawſką y Zakroczymſką dzielących, tudzieſz na kopcach ſciennych Grochole Zakroczymſkie od Sochaczewſkich odgraniczaiących, a przez Kommiſſyą oſtateczną widocznie opiſanych, częścią na dokumentach w Summaryuſzu oſobnym wyrażonych, prawdę tę że Grochole Sochaczewſkie

https://rcin.org.pl

ſkie całe z gruntami, laſami, przewozem y kępą, zaczynaiąc od nadmienionych kopcow narożnych, a kończąc przy przewozie Xiężym do dzierżawy Głuſkiey należą, y że nie prawnie oderwane przez Kommiſſyą anni 1775. zoſtały odkrywaiących.

Cała zaś treść Dzierżawy Głuſkiey z Kazuńſką zawiſła na ſześciu punktach, podług nawet przepiſu reguły Dekretu Aſſeſſorſkiego zapadłego przeſzłey kadencyi ultimis Aprilis 1777.

1*mo* Wyprobować że Grochole było dwoiakie, Sochaczewſkie do Głuſka, y Zakroczymſkie do Kazunia należące.

2*do* Okazać ukikacyą Grochol Zakroczymſkich, okazać Marka przewoźnika y Jaſka Rybaka nadania, iak wielkiey były rozległości y w ktorym mieyſcu, a razem okazać rozległość Grochol Zakroczymſkich czyli Kazuńſkich

3*tio* Dowieść że łąka zwana Xięża Szpitalowi Zakroczymſkiemu nadana była od Xiążąt Mazowieckich na gruntach Kazuńſkich, nie na Grocholach.

4*to* Okazać że Grochole Sochaczewſkie miało przewoz do Zakroczymia, ktory ſię łączył z Zakroczymſkim zwanym przewozem Xiężym będącym na ten czas pod Zupami Solnemi Zakroczymſkiemi, & ex oppoſito lacus Rzeczyca.

5*to* Okazać że Kazuń z Grocholami Zakroczymſkiemi nie miał boru zdatnego do budowy, tylko rozmaite chroſty na cwierć mile w obiazd; Grochole zaś Sochaczewſkie attinens do Dzierżawy Głuſkiey, iż miało ſwoy bor ſoſnowy zdolny do budowy. A gdy wyżey wyrażone prawdy obiaśnione dowodami będą, pokaże ſię niewątpliwie Dukt U. Bakałowicza ſprawiedliwy, a tym ſamym Dekret Kommiſſarſki Anni 1775, ktory tę prawdę przyćmił, znikczemnieie.

CO DO PIERWSZEGO, że ſą Grochole dwoiakie Sochaczewſkie do Dzierżawy Głuſkiey y Zakroczymſkie do Kazuńſkiey pro attinenti należące, y że Grochole Zakroczymſkie na dwoch włokach tylko lokowane, probuie ſię iaſno dokumentami naſtępuiącemi.

A nayprzod co do Grochol Sochaczewſkich że były zawſze pro attinenti do Głuſka. 1*mo* Dowodzą Regeſtra cenſuum Palatinatus Raven: 1496. & 1497, w ktorych wyrażono że Grochole leżą w Ziemi Sochaczewſkiey y należą do Głuſka. 2*do* Dowodzi tey prawdy Przywiley Anni 1503. N. Alexandra Krola U. Jaſińſkiemu dany, upewniaiący ſummy zaciągnione na dobrach Nowey wſi, Grocholach y Głuſku 3*tio* Dowodzi Przywiley renowacyiny 1521 na Seymie w Piotrkowie N. Zygmunta po śmierci Jędrzeia Radziejoſkiego, UU. Staniſławowi y Mikołaiowi Synom iego na dabrach Wieyca, Kapinos, Głuſk, Maławieś, y Grochole z Wiſłą y przewozem w ſtarych ſummach zawiedzione, dany.

Te Dokumenta dowodzą exiſtentiam Grochol Sochaczewſkich pod ten czas, kiedy Xięſtwo Mazowieckie poſiadane było przez Xiążąt, y kiedy Kazuń ze ſwemi małemi Grocholami nie należał do Korony.

4*to* Dowodzi Przywiley 1530. N. Zygmunta, czyli zapis ſumm na Seymie w Piotrkowie U. Janowi y Mikołaiowi Radzieioſkim na dobrach Głuſku, Kapinoſie, Noweywſi, y Grocholach z Wiſłą uczyniony. 5*to* Dowodzi Kontrakt zaſtawny Grochol Sochaczewſkich między Radźiejoſkiemi a Turoſkim w Roku 1537 zawarty. 6*to* Dowodzą taryffy annorum 1580. y 1662, że Grochole Sochaczewſkie za-

B

https://rcin.org.pl

wſze należało do Głuſka probuiące. 7mo. Dowodzi Dekret Aſseſsorſki Anni 1580. ktorym przy poſseſsyi Grochol Sochaczewſkich z przewozem utrzymano Radziejoſkiego.

Podobnieſz co do Grochol Zakroczymſkich, że były, dowodzą to luſtracye, rewizye, y inwentarze Staroſtwa Zakroczymſkiego annorum 1526. 1527. 1536. 1563. 1564. 1569. 1608. 1616. 1630. 1660. co zaś te luſtracye, rewizye, y inwentarze w ſobie maią, niżey iuſtyfikowano będzie, tu ieſt doſyć dla U. Bakałowicza przyznać exiſtentiam onych.

CO DO DRUGIEGO, to ieſt: okazać ubikacyą Grochol Zakroczymſkich czyli Kazuńſkich. Lubo do dziś dnia nad ieziorem Rzeczycą, czyli Grocholſkie zwanym znayduią ſię pieczyſka, ktore Kommiſsya świeżo zakończona ſama oglądała, a Inkwizycya zapewne dobiła, że w tym mieyſcu gdzie te rudera nad ieziorem znayduią ſię była ante hoſticum y przed powietrzem zabudowana Wieś Grochole Zakroczymſkie attinens do Kazunia, iako videatur w akcie Kommiſsarſkim Anni 1777. iednakże oprocz tego dowodu ubikacyi Grochol Zakroczymſkich, okazuie ſię to iaſno z naſtępuiących dokumentow, że były nad rzeczonym ieziorem przy przewozie Zakroczymſkim. *1mo.* Z Przywileiu Marka przewoznika, ktoremu Xiąże Mazowiecki 1475. pewne grunta y łąki *penes ſumitatem alias Wierszchu lacus & prope navigium* na Grocholach Zakroczymſkich nadał, a ktore nadanie Zygmunt I. potwierdził, 1539. Roku. *2do.* Z Dokumentow czyli z Regeſtrow exakcyi y czyńſzow z Miaſt y Wſi w Xięſtwie Mazowieckim będących, w Archivum Skarbu Koronnego znayduiących ſię lat 1526, 1527 mowiących *Grochole circa navigium Zakroczymenſe. 3tio.* Z Inwentarza Staroſtwa Zakroczymſkiego Anni 1536 ktory mowi: *De agris Grochole Cenſus annui ſolvunt, hortulanus ratione cenſus ſolvit; Piſcium hoc anno nihil poterat comprehendi ad venditionem præter neceſſitatem domeſticam, nec eorum eſt copia ob lacum, illa inundatione nuper facta roboribus, ſentibusq; obrutum. 4to.* Z Dekretu Kommiſsarſkiego między Chądzynſkim Staroſtą Zakroczymſkim, Kazuńſkim, y Grochol Zakroczymſkich, a Radzieioſkim Dzierżawcą Głuſkim y Grochol Sochaczewſkich anni 1564. ktory iaſno dowodzi, że *Gochole circa navigium Zakroczymenſe.*

Dokumenta te tak co do Grochol Sochaczewſkich, iako y co do Grochol Kazuńſkich Zakroczymſkich razem wzięte, nayiaśniey tę prawdę odkrywaią że między temi dwiema Wſiami extendebatur granica Xięſtwa Mazowieckiego od Korony. Wſpiera tę prawdę wybiegaiąca nayprzod granica nieco powyżey między Cybulicami w Ziemi Sochaczewſkiey, a Czeczotkami w Xięſtwie Mazowieckim ſytuowaney będąca aktualnemi kopcami oznaczona. Legatur w akcie Kommiſsarſkim.

Na oſtatek dobiia tę prawdę akt Kommiſsarſki daiący zaświadczenie, że w okazanym Dukcie U. Bakałowicza dzielącym Ziemię Sochaczewſką od Xięſtwa Mazowieckiego, y razem Grochole Głuſkie od Kazunſkich, ſą nayprzod trzy kopce narożniki prawdziwe, y daley w Scianie takież dwa kopce, Legatur akt Kommiſsarſki.

CO DO TRZECIEGO Punktu, to ieſt: względem okazania ubikacyi gruntu Marka przewoznika, Jaśka Rybaka, obſzerności onych, a razem y Grochol Zakroczymſkich.

https://rcin.org.pl

Nadanie Markowi Przewoznikowi gruntu przez Xiążęcia Mazowieckiego w Roku 1475. w konfirmacyi Zygmunta I. Roku 1539 znayduiące się ma w sobie ubikacyo, tey taki wyraz: *penes sumitatem alias Wierzchu lacus Rzeczyca & prope navigium.*

Nadanie Jaśkowi Rybakowi gruntu tamże na Grocholach Zakroczymskich czyli Kazuńskich w Przywileju Xiążęcym Anni 1420. wyrażone co do ubikacyi y razem obszerności, te ma słowa: *Tabernam Krzywańska vulgariter dictam, prope navigium Zakroczymense sitam & decem morgos agrorum & pratorum prope eandem tabernam existen.*

Jest więc iuż z tych dwoch dokumentow dowod ubikacyi gruntow, że obydwa leżą na Grocholach przy przewozie Xiążęcym; Przewoz zaś tylko był ieden Xiążęcy, a drugi iuż w Koronie na Grocholach Sochaczeskich do Radziejoskich należący, tak złączone z sobą, że ieden obok drugiego znaydowały się, oczym niżey będzie.

Obszerność tych obydwoch gruntow, tak Marka przewoznika iako y Jaśka Rybaka, tudzież Grochol Zakroczymskich, pokazuie się z inwentarza Starostwa Zakroczymskiego Anni 1608. w słowach tych: *w Grocholach włok dwie, ktore należą do Kazunia, na iedną włoke pokazali Prawa teraznieysi Possesorowie Maruszczykowa Anna pospołu z Bratem Woyciechowczykiem Sigismundi I. Regis de data Cracoviæ feria sexta ante Dominicam Judica proxima* 1539. item z Lustracyi 1616. ktora mowi: *w Grocholach włok dwie do Kazunia należące, na iedney siedzi Rybakow nro 13. na drugiey włoce siedzą dwa karczmarze za przywileiami od Xiążąt Mazowieckich.* item z lustrayi Anni 1630. ktora mowi: *Wieś Grochole, są w tey Wsi dwie włoce do Kazunia należące, na iedney siedzi Rybakow nro 13. na drugiey siedzą dwa Karczmarze.*

Rzeczą więc niewątpliwą z tych dowodow okazuie się, że cała obszerność Grochol Kazuńskich, miała w sobie dwie włoki, na iedney siedziało 13. Rybakow posługę czyniących do Kazunia, druga zaś składała się z dwoistych gruntow, to iest: dziesięciu morgow originaliter Jaśkowi Rybakowi, y z reszty to iest 20. morgow Markowi przewoznikowi danych.

Dla dowodnieyszey wytłomaczenia prawdy pozycyi tych troyga gruntow, biorą się też dokumenta iuż wyżey ustosowane, to iest: pierwszy, nadanie Markowi anni 1475, nadanie Jaśkowi anni 1420, Regestra Podatkow Annorum 1526, & 1527 y inwentarz Starostwa Zakroczymskiego 1536.

Pierwszy Dokument Markowi służący, ma dwa w sobie signa custodialia granicialia w słowach: *penes sumitatem lacus Rzeczyca & prope navigium.* Drugi Dokument Jaśka ma toż samo signum custodiale w słowach: *Tabernam dictam Krzywańska, prope navigium Zakroczymense.* Regestra Annorum 1526, & 1527 mowią: *Grochole circa navigium Zakroczymense*, a to trzeci dowod, czyli signum custodiale, że Grochole Zakroczyskie iest przy przewozie. Inwentarz Starostwa Zakroczymskiego w słowach: *De agris Grochole census annui solvunt, Piscium hoc anno nihil poterat comprehendi, ob lacum illa inundatione nuper facta, roboribus, sentibusq; obrutum;* A tu czwarte signum custodiale Jezioro na Grocholach w Przywileiu Marka, Rzeczyca nazwane. Obaczyć zatym należy te signa custodialia na mappie.

https://rcin.org.pl

A nayprzod grunta Markoſzczyzna zwane nie mogą ſię rozciągać a ſumitate lacus verſus extremitatem y aż pod ſame Grochole Sochaczewſkie, boby takowym ſpoſobem Marek miał więcey gruntu na Grocholach Kazuńſkich, iak ſame Kazuńſkie Grochole mieć powinno, ani też nie mogą bydź też grunta Markoſzczyzna kładzione poniżey Jeziora Rzeczycy, boby nie były podług nadania Xiążęcego: *penes ſumitatem alias wierzchn lacus*; U wierzchu ktorego znayduie ſię obſzerna dolina do dnia dziſieyſzego vulgari vocabulo: Duł Markow, nazwana od Marka przewoźnika. Videatur w akcie Kommiſſarſkim; w ktory Doł wpada ſtruga z Jeziora Kazuńſkiego płynąca, na ktorey przed tym znaydował ſię dla wygody przeieżdżaiących do ſtarego przewozu moſt, a tu znowu nie wątpliwe ſignum cuſtodiale pontis w ſłowach *penes ſumitatem lacus uſque ad pontem.* Jaſka rybaka gruntu nie można znowu kłaść poniżey ieziora Rzeczycy, boby nie był circa navigium Zakroczymenſe. Grochol Zakroczymſkie podobnieſz niżey poſuwać nie można, boby w nich ieziora Rzeczycy nie było, tylko w gruntach zoſtałoby ſię Kazuńſkich, y niebyłoby circa navigium Zokroczymenſe, co ſię iaśniey na Mappie widzieć daie.

A lubo doſyć dowodnie z powyżey wyrażonych dokumentow ubikacya mieyſca Grochol Zakroczymſkich y rozległość onych widzieć ſię daie, a tym ſamym okazany Dukt przez U. Bakałowicza niewątpliwym pokazuie ſię, ſtwierdzą iednak mocniey te prawdę dokumenta mianego przewozu w Grocholach Sochaczewſkich obok z przewozem Zakroczymſkim dowodzące, iako ſię niżey iuſtyfikować będzie.

CO DO CZWARTEGO Co ſię tycze łąki zwaney Xięża Szpitalowi Zakroczymſkiemu od Xiążąt Mazowieckich Roku 1518. nadaney, tey ubikacya w rewizyi Staroſtwa Zakroczymſkiego 1564. iaſno ieſt wyrażona, że była na gruntach Kazuńſkich, gdy mowi: *ieſt przy tym Mieyscie Szpital, Kościoł ſzpitalny y Proboſzcz, ktory nadała Xieni Anna za pozwoleniem Synow ſwych Januſza y Staniſława, tak iako ſię znaczy z Przywileiu Ziążęcego de data anni 1518, do ktorego ſzpitala przyłączono na żywność ubogim w ſzpitalu mieſzkaiącym ogrody pewne przy Zakroczyniu, y też łąkę iedną w Kazuniu u przewozu.*

Łąkę te ſtanowić w mieyſcu po niżey ieziora Rzeczycy, iak ią ſtrona na mappie okazuie, ieſt to mowić przeciwko właſnym dokumentom od teyże ſtrony położonym. 1*mo* bo łąka ta nadana ieſt na gruntach Kazuńſkich, tak iak mowi Rewizya, a zatym nie może bydź niżey ieziora Rzeczycy, ktore ieſt na Grocholach, tylko wyżey tegoſz ieziora w gruntach Kazuńſkich. 2*do* W tym mieyſcu, gdzie tey łąki ubigacyą kładzie ſtrona, okazuie ią bydź w gruntach iakoby Marka, co ieſt ieſzcze przeciwko dokumentom, bo gdy Xiążęta Mazowieccy nadali Markowi grunt w Roku 1475, y ten był w poſſeſſyi Sukceſſorow tegoſz Marka, tedy iuż na tymże ſamym gruncie nie mogli nadawać Xiędzu czyli Szpitalowi Zakroczymſkiemu pożniey w Roku 1558. Lecz ten wnioſek ieſt tylko dla okazania iak mylnie ſtrona cały plan ubikayi ſtanowi przeciwko dokumentom, w iſtocie zaś ſamey, to ſię zupełnie neguie, aby w tym mieyſcu miała bydź ubigacya gruntow Marka y Xiężey łąki, to ieſt: po niżey ieziora Rzeczycy, iak ſię iuż dowiodło, ale powyżey tegoſz ieziora, alias. *penes ſumitatem lacus.* A ſtanowiąc według iaſnych dokumentow Marka grunta po wyżey ieziora, ktore iak ſię także wyżey dowiodło, były

w Gro-

https://rcin.org.pl

w Grocholach Zakroczymſkich, tedy łąka Xięża nie może bydź w tym mieyſcu, iak ią ſtrona kładzie, boby była na gruntach Grocholſkich, a bydź powinna na Kazuńſkich, tak, iak rewizya mowi.

CO DO PIĄTEGO Clariſſime patet że Grochole Sochaczewſkie miało ſwoy przewoz do Zakroczymia z naſtępuiących dokumentow. 1*mo* Ex regeſtro cenſuum de Civitatibus Villis & Oppidis w Sochaczewſkim leżących 1496, ktory mowi: *Grochole &c. Laurentius Naday de medio manſo fertonem ſolvit, Item de navigio ſexagenam.* 2*do* Ex regeſtro 1497, ktory mowi: *Grochole &c. Laurentius Naday de medio manſo fertonem ſolvit, Fiſtrzygał de navigio ſexagenam ſolvit.* 3*tio* Z Reſkryptu Zygmunta Króla 1521. do Sukceſsorow U. Radziejowſkiego aby Xiążętom Mazowieckim Staniſławowi y Januſzowi przewożenia przez Wiſłę nie bronili. 4*to.* Z podobnegoż reſkryptu, tegoż ſamego roku, y w teyże ſamey oſnowie. 5*to.* Z Przywileiu renowacyinego 1521. po śmierci Jędrzeia Radzieioſkiego, Staniſławowi y Mikołaiowi Synom iego danego, na Głuſk, Małąwieś, Wieyce, y Grochole Sochaczewſkie z Przewozem. 6*to.* Z Zapiſu Summ 1530. przez Zygmunta na Seymie w Piotrkowie U. Mikołaiowi y Janowi Radzieioſkim na Głuſku, Małeywſi, y Grocholach Sochaczewſkich z Wiſłą y Przewozem. 7*mo.* Z Zaſtawy Grochol Sochaczewſkich z borem y Przewozem przez Radziejoſkiego Turoſkiemu uczynioney 1537. Varſaviæ Sabbatho in Vigilia undecim millia Virginum. 8*vo.* Z reſkryptu 1563. ktorym Król nakazuie Staroście Zakroczymſkiemu, aby lądow Zakroczymſkich do wyſadzania ludzi nie bronił Radziejoſkiemu. 9*no.* Z Dekretu Aſseſsorſkiego 1580, ktorym Grochole z przewozem przyſądzono Radziejoſkim. 10*mo.* Z Dekretu Kommiſsarſkiego 1564. między Radziejoſkim Dzierżawcą Kapinoſa, Głuſka, y Grochol Sochaczewſkich, a Chądzyńſkim Staroſtą Zakroczymſkim y Kazuńſkim, po ktorey Kommiſsyi, przez długi czas agituiącey ſię, a potym zalimitowaney, naſtąpiła ugoda in Præſentia Sæ Ræ Mſttis, & Conſiliorum S. R. Mſtti aſſidentium, ktora znayduie ſię w Grodzie Warſzawſkim, feria quinta ante Feſtum SS. Simonis & Judæ Aplorum proxima 1566. Ta ugoda w przytomności Królewſkiey zawarta, nayiaśniey y naydokładniey opiſuie Radziejoſkich Przewoz, y iego ubikacyą, gdy mowi w te ſłowa: *Co ſię tycze przewozu przez Wiſłę, o ktory też między niemi była rożnica, tedy tak między ſobą poſtanowili, iż Przewoznik Zakroczymſki, ktory Xiężym zowią, ma ſię przymknąć do Przewozu Pana Radziejoſkiego do brzegu iego, gdyby mu piaſek zaległ, y tam maią ſpołu brać, a przewozić pod Miaſto Zakroczym, a gdyby zaſię Woda przyſtąpiła, a mogłby iuż beſpiecznie u ſwego brzegu wozić, tedy ſię za ſię ma y będzie winien do ſwego brzegu wrocić, a tak że też, gdyby Przewoźnikowi P. Radzieioſkiego brzeg zaległ piaſek, tedy też będzie ſię mogł pomknąć ku przewozowi Królewſkiemu, ktory Xiężym zowią.* Evidentiſſime tedy patet z tey ugody w przytomności Króla Jmci zawartey, że tam ſwoy przewoz pryncypalny mieli Radzieioſcy Poſseſsorowie Głuſka, Małeywſi, y Grochol Sochaczewſkich, gdzie był Zakroczymſki Xięży zwany, to ieſt: na przeciwko Zup ſolnych Zakroczymſkich, & ex oppoſito lacus Rzeczyca, iako inkwizycye dowodnie dobiły, y pozycya mieyſca iaſno okazuie; A dziś per impoſſibile niemożna łączyć ſię z przewozem Zakroczymſkim Xiężym zwanym, dla gruntow y brzegow oderwanych Grocholom Sochaczewſkim do Dzierżawy Kazuńſkiey,

C

https://rcin.org.pl

titulo Grochol Zakroczymſkich. *Notandum* Przewoz Zakroczymſki dla tego Xiężym zwano, iż Xiążęta Mazowieccy Xiężom Pſałteryſtom Warſzawſkim wiecznemi czaſy pewny prowent z tego Przewozu naznaczyli; iako Dokumenta tychże Xięży Pſałteryſtow w teraznieyſzym Kommiſsyinym akcie inſerwowane, dokładnie nauczaią. Tenże Przewoz Radziejoſkich łączący ſię z przewozem Zakroczymſkim Xiężym zwanym, patet także iaſno z Dokumentow, ktote Strona na okazanie Prawa Marka w Akcie teraznieyſzym Kommiſsarſkim zainſerrowała, iako to: z Proteſtacyi Joannis olim Marci Pęſki uczynioney 1570. y wizyi tam przyłączoney.

CO DO SZOSTEGO Jaſno okazuie ſię z luſtracyi y rewizyi Staroſtwa Zakroczymſkiego 1564 1569. 1660. że Dzierżawa Kazuńſka nigdy niemiała boru zdatnego do budowy, tylko rozmaite chroſty na ćwierć mile a nie więcey w obiazd, a nie tak iak dziś Kazuń poſiada z zabranym borem, przez ſię ſoſnowym, zdatnym do budowy, na mile w obiazd; Toż ſamą ſtwierdza ugoda 1566. zawarta między Radziejoſkim Dzierżawcą Kapinoſkim y Głuſkim, a Chądzyńſkim Staroſtą Zakroczymſkim y Kazuńſkim, ktorą Radzieioſki obowiązał ſię do Kazunia nie bronić drzewa na opał y budowę z puſzcz ſwoich. Y rewizya 1564. ktora iaſno wyraża, że Kazuńſka Dzierżawa nie graniczy z Cebulicami, pod ktoremi bor Grochol Sochaczewſkich znayduiący ſię, ieſt dziś totaliter zabrany do Kazunia.

Ze zaś Grochole Sochaczewſkie attinens do Głuſka miało ſwoy bor, dowodzi kontrakt zaſtawny Grochol Sochaczewſkich 1537. Varſaviæ Sabbatho in Vigilia undecim millia Virginum między Radzieioſkim a Turoſkim zawarty, w ktorym wyraznie ſtoi, że *cum borris Grocholſkie* wypuſzcza przez Zaſtaw Turoſkiemu, ktoremu podług opiſow było wolno z laſow Grochol Sochaczewſkich wſzelkich używać pożytkow. Tę iaſną prawdę ſtwierdza ieſzcze odgraniczenie kopcami Woiewodztwa Rawſkiego, czyli raczey Ziemi Sochaczewſkiey, od Warſzawſkiey y Zakroczymſkiey; kopce w tryanguł uſypane, w rowney od ſiebie odległości (iako wizya w Roku 1775. wyprowadzona opiewa, y świeżo zakończona Kommiſsya zaświadcza) ſą między trzema Wſiami: Kazuniem w Ziemi Zakroczymſkiey, Czeczotkami w Ziemi Warſzawſkiey, y Grocholami Głuſkiemi w Ziemi Sochaczewſkiey, ex oppoſito ktorych leżą Cybulice także w Sochaczewſkiey ziemi; w gorę idąc w proſt trzech rzeczonych Tryangularnych kopcow, znayduią ſię Scienne kopce, dzielące grunta Wſi Czeczotek w Warſzawſkiey, od gruntow Wſi Cebulic w Sochaczewſkiey Ziemi leżących; na doł zaś idąc ku Wiśle w proſt od tychże tryangularnych kopcow, znayduią ſię także ſcienne kopce dzielące Dzierżawę Głuſką w Sochaczewſkim, od Kazuńſkiey w Zakroczymſkim; Te oczewiſte świadectwo, tylu Dokumentami wſparte, wiekami approbowane, Kommiſsya Seymowa kontumacyalna 1775. przytłumiła była, wierzchołki albowiem kopcow rozkopała, ſigna methallica intus będące pominęła y napiſała: *Monticuli in quibus terra immota, & nihil intus reperiebatur*, a iednakże po wyżey tych trzech kopcow o kilka ſet krokow nowe trzy kopce uſypała, quo fine & motivo, każdy łatwo domyślić ſię może; aby zaś Dziedzic Cebulic razem y Czeczotek niedyſputował concurrentiam acialitatum, ktoremu to nic nie præjudicabat, nadano mu za

https://rcin.org.pl

to kawał boru Dzierżawy Głuſkiey pod Cybulicami; Teraznieyſza zaś Kommiſsya świeżo zakończona, gdy ſię odprawiała w Kazuniu kazała też ſame dawne kopce w mieyſcach nietykanych ſzerzey y głębiey kopać, gdzie terram mixtam & ſigna granicialia znalazłſzy napiſała: *Veri Scopuli, conſulto erecti, omni forma & rotunditate prædicti in quibus terra mota, & ſigna methalica reperiebantur.* Tę ſzczerą prawdę zaprzyſięgli Swiadkowie Szlachta Poſseſſionaci, że iako podczas Seymowey kontumacyalney Kommiſsyi 1775. znayduiąc ſię przy otwarciu rzeczonych kopcow, wyimowali z tychże, żużle, węgle y peczynę.

Na tych tedy fundamentach w ſześciu punktach opiſanych, Dukt Dzierżawy Głuſkiey zaczęty był *a quo* od trzech narożnikow Ziemiańſkich, y prowadzony kopcami ſciennemi, dźielącemi grunta Dzierżawy Głuſkiey w Sochaczewſkim, od gruntow Dzierżawy Kazuńſkiey w Zakroczymſkim, *per quem* przez punkt, gdzie ſię kończy jezioro Rzeczyca, y poſſeſſya ab ævo pacifica & interrupta łąk y ogrodow do Dzierżawy Głuſkiey należących, *ad quem* zaś do ſtarego przewozu Krolewſkiego Xiężym zwanego, pod Zupami ſolnemi Zakroczymſkiemi przedtym będącego.

Ze ieſt rzeczony Dukt na fundamencie dokumentow prowadzony, pominowſzy wſzyſtko, ſame ieſzcze iezioro Rzeczyca czyli Grocholſkie zwane, do ſciany Duktu Dzierżawy Głuſkiey końcem przytykaiące, nad ktorym zabudowane było Grochole Zakroczymſkie, ulokowane na dwoch Włokach, nie zbicie probuie; wymierzywſzy albowiem nad rzeczonym jeziorem ſame orne grunta, aż do duktu Dzierżawy Głuſkiey, okazuie ſię włok dwie; gdy tedy jezioro Rzeczyca, czyli Grocholſkie zwane, ieſt ubigacyą Grochol Zakroczymſkich, etiam podług Dekretu Aſſeſſorſkiego ultimis Aprilis 1777 ferowanego, a Włok dwie gruntu nad nim będącego, lokacyą tychże Grochol; idzie zatym że Dukt Dzierżawy Głuſkiey na mocy nié zbitych dowodow będąc ſtanowiony, niewzruſzony bydź powinien.

https://rcin.org.pl

F

https://rcin.org.pl

2713